

CRIMINAL LIABILITY IN THE CASE OF THE OFFENSE OF NOT TAKING LEGAL MEASURES OF SAFETY AND HEALTH AT WORK, PROVIDED BY ART. 349 FROM ROMANIAN CRIMINAL CODE

Constantin Ioan Gliga

Senior Lecturer, PhD, "Transilvania" University of Braşov

Abstract: In any state governed by the rule of law, the legislator must consider the regulation of a diversity of social relationships, including to enable each individual to exercise the fundamental rights and freedoms set forth in any constitution, as is the right to work and social protection, which also takes into account the safety and health of the employees.

In constructing these regulations, the legislator must also keep in mind the worker's protection at work, incriminating, even at the criminal level, those acts which endanger the safety and health of any worker.

In this paper we want to highlight the existence of inconsistencies, inconsistencies between the regulations in this field, which, in our opinion, appeared in the result of a non-unitary regulation in this field, as well as the consequences thus generated.

Keywords: security, health, work, worker, criminal liability

1. Aspecte introductive

"Dreptul la muncă și la protecția socială a muncii este un drept social-economic de tradiție, un drept cu un conținut juridic complex"¹, protecția socială a muncii fiind, de asemenea, "un domeniu complex, prin care se exprimă libertatea oricărei ființe umane de a munci și necesara intervenție a statului pentru a face posibil și realizabil în concret acest lucru"². Textul constituțional prin care este consacrat dreptul la muncă și protecție socială, în Constituția noastră, identifică printre componentele acestui drept, mai precis a dimensiunii sale referitoare la protecția socială, și securitatea și igiena muncii, fiind astfel în concordanță cu prevederile art. 31 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene³, precum și cu art. 6 din Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale⁴. Securitatea și sănătatea salariaților reprezintă "expresia implicării statului în prevenirea accidentelor și a bolilor profesionale"⁵ ale acestora.

---

¹ M. Constantinescu, A. Iorgovan, I. Muraru, E. S. Tănăsescu, *Constituția României revizuită – comentarii și explicații*, Editura All Beck, București, 2004, p. 85. Pentru mai multe detalii, a se vedea Ioan Muraru, Simina Elena Tănăsescu, coordonatori, *Constituția României. Comentariu pe articol*, Editura C.H. Beck, București, 2008, p. 374 și urm.

² Idem, p. 87.

³ Această Cartă a fost adoptată la Strasbourg, în 2000, dar a intrat în vigoare odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, a cărei parte integrantă este, la data de 01 decembrie 2009, tratatul fiind semnat la 13 decembrie 2007.

⁴ Pactul Internațional privind drepturile economice, sociale și culturale a fost adoptat și deschis spre semnare de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966, urmare a adoptării Rezoluției 2200 A (XXI) și a intrat în vigoare la data de 03 ianuarie 1976. România a ratificat acest pact la 31 octombrie 1974, prin Decretul nr. 212 care a fost publicat în Buletinul Oficial al României, Partea I, nr. 146 din 20 noiembrie 1974.

⁵ Ș. Deaconu, *Drept constituțional*, Editura C. H. Beck, București, 2011, p. 263.

În acest context de reglementări fundamentale, observă că, din sfera preocupărilor constante ale legiuitorului pentru reglementarea riguroasă a principalelor relații sociale se înscrie și grija pentru ocrotirea persoanelor angrenate în raporturi de muncă, sens în care au elaborate în timp diferite acte normative ce au avut ca unic scop comun protejarea celor care muncesc. În acest sens istoria reglementărilor în domeniu cunoaște câteva repere precum Legea 5/1965 cu privire la protecția muncii, Legea 90/1996 având aceeași denumire ca precedenta pe care a și înlocuit-o, iar în cale din urmă Legea 319/2006.

Infrațiunea prevăzută de art. 349 C. Pen preia, în linii mari, dispozițiile art. 37 din Legea 319/2006 a securității și sănătății în muncă, text de lege ce a fost abrogat odată cu intrarea în vigoare a noului Cod Penal la 1 februarie 2014⁶. Modificările aduse normei de incriminare au urmărit în principal conferirea unui grad mai mare de previzibilitate a textului, pe de o parte, prin înlocuirea sintagmei ”*pericol grav și iminent*” cu cea de *pericol iminent*, iar pe de altă parte prin eliminarea variantei privind producerea unor consecințe deosebite⁷. Totodată, noua incriminare a modificat limitele de pedeapsă anterioare, în sensul micșorării minimumului special (de la un an la 6 luni) și a majorării maximumului special (de la 2 ani la 3 ani).

Apreciem că modalitatea de reglementare aleasă de legiuitor în privința acestei infrațiuni este una neinspirată, în condițiile în care, anumiți termeni (angajator, lucrător, accident de muncă, boală profesională, pericol iminent de accidentare etc.) nu sunt definiți în Codul penal, fiind necesară utilizarea definițiilor oferite de legislația specială în materie – Legea securității și sănătății în muncă nr.319/2006⁸, cu modificările și completările ulterioare.

2. Considerații și concluzii privind subiectul activ al infrațiunii prevăzute de art. 349 C. Pen

În doctrină⁹ s-a apreciat că subiectul activ al infrațiunii este unul calificat, respectiv persoana care are ca atribuții luarea măsurilor legate de sănătatea și securitatea în muncă. Potrivit art.6 din Legea nr. 319 din 2006, angajatorul are obligația de a asigura securitatea și sănătatea lucrătorilor în toate aspectele legate de muncă. Conform dispozițiilor art.5 din lege angajatorul este persoana fizică sau juridică ce se află în raporturi de muncă ori de serviciu cu lucrătorul respectiv și care are responsabilitatea întreprinderii și/sau unității.

În literatura juridică de specialitate s-a exprimat opinia conform căreia poate răspunde penal și persoana investită de către angajator cu luarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă, indiferent dacă investirea a fost efectuată în scris (prin decizie, dispoziție, ordin) sau dacă a existat o dispoziție verbală acceptată de destinatarul acesteia¹⁰. Totodată, s-a arătat că angajatorul are posibilitatea de a încheia un contract cu o persoană fizică sau juridică din afara unității, abilitată să presteze servicii de protecție și prevenire în domeniul securității și sănătății în muncă, care va răspunde penal pentru încălcarea dispozițiilor legale în materie¹¹.

Astfel, conform opiniilor exprimate în doctrină, subiectul activ al infrațiunii prevăzute de art.349 C. Pen poate fi:

⁶ Acest cod a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.510 din 24.07.2009.

⁷ G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L. V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelcu, F.-M. Vasile, *Codul Penal. Comentariu pe articole*, ed. a 2-a, rev., Editura C.H. Beck, București, 2016, p.1163.

⁸ Această lege a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.646 din 26.07.2006.

⁹ Ibidem

¹⁰ G. Antoniu, T. Toader (coord.), *Explicațiile noului Cod penal*, vol. IV, Editura Universul Juridic, București, 2015, p.767.

¹¹ Ibidem

- persoana juridică în cadrul căreia își desfășoară activitatea lucrătorul cu privire la care s-a creat un pericol iminent de producere a unui accident de muncă sau o îmbolnăvire profesională ca urmare a neluării măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă;
- angajatorul persoană fizică, care a încheiat un contract individual de muncă în nume personal, și nu ca reprezentant legal al unei persoane juridice, cu lucrătorul cu privire la care s-a creat un pericol iminent de producere a unui accident de muncă sau o îmbolnăvire profesională ca urmare a neluării măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă;
- persoana fizică care își desfășoară activitatea în cadrul angajatorului persoană juridică, însărcinată în orice mod cu luarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă;
- persoana fizică sau juridică, din afara angajatorului persoană juridică, autorizată potrivit legii să presteze servicii de protecție și prevenire în domeniul securității și sănătății în muncă, cu care a fost încheiat un contract în acest sens de către angajator.

În aceste condiții, se naște întrebarea legitimă dacă toate aceste persoane vor răspunde penal, sau dacă angajatorul va fi exonerat de răspundere în ipoteza în care desemnează o altă persoană care să se ocupe de luarea măsurilor legale legate de securitatea și sănătatea în muncă.

În literatura de specialitate¹², s-au exprimat opinii în sensul că obligația angajatorului, astfel cum este ea reglementată la art.7 din Legea nr.319/2006, se limitează la organizarea activității specifice procesului muncii și atribuirea, ca îndatorire, a luării măsurilor legale de către persoana abilitată în acest sens, răspunderea nemijlocită a angajatorului existând doar în situația în care acesta nu a desemnat o persoană responsabilă să adopte măsurile legale de securitate și sănătate în muncă.

Nu putem fi de acord cu acest punct de vedere, în condițiile în care, potrivit art.6 alin.2 și 3 din Legea nr.319/2006, în ipoteza în care un angajator apelează la servicii externe, acesta nu este exonerat de responsabilitățile sale în acest domeniu, iar obligațiile lucrătorilor în domeniul securității și sănătății în muncă nu aduc atingere principiului responsabilității angajatorului.

Mai mult decât atât, potrivit art.8 alin.1 din Legea nr.319/2006 împrejurarea că angajatorul desemnează unul sau mai mulți lucrători pentru a se ocupa de activitățile de protecție și de activitățile de prevenire a riscurilor profesionale din întreprindere și/sau unitate, denumiți în continuare lucrători desemnați, nu aduce atingere obligațiilor instituite de art. 6 și 7 din lege în sarcina angajatorului.

Astfel, apreciem că răspunderea penală a angajatorului va putea fi angajată în toate cazurile, indiferent dacă acesta și-a delegat sau nu atribuțiile în domeniul securității și sănătății în muncă către o altă persoană.

Cu toate acestea, diligențele depuse de angajator în vederea îndeplinirii obligațiilor sale legale vor fi avute în vedere de către organele judiciare ca elemente ce caracterizează latura subiectivă a infracțiunii.

Apreciem că nu poate fi angajată concomitent răspunderea penală a persoanei juridice și a administratorului statutar persoană fizică, în condițiile în care contractul individual de muncă este încheiat între angajat și persoana juridică, astfel că doar aceasta din urmă are calitatea de angajator în înțelesul dat noțiunii de art.5 lit. b din Legea nr.319/2006, având astfel obligația de a lua măsurile legale de securitate și sănătate în muncă.

---

¹² G. Antoniu, T. Toader (coord.), *op. cit.*, p.769.

Persoana fizică poate fi subiect activ al infracțiunii prevăzute de art.349 C. Pen. doar în ipoteza în care încheie un contract de muncă cu o altă persoană fizică în nume propriu, în condițiile prevăzute de art.10 și alin.14 alin.3 din Codul Muncii¹³.

Totodată, se naște întrebarea în ce măsură angajatorul persoană juridică va răspunde penal pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.349 C. Pen, în condițiile în care a fost sancționată contravențional în legătură cu producerea unui accident de muncă sau a unei îmbolnăviri profesionale, intervenite ca urmare a neîndeplinirii de către angajatori a obligațiilor pe care aceștia le au în domeniul securității și sănătății în muncă.

Potrivit art.27 din Legea nr.319/2006, angajatorul are obligația să comunice, de îndată, orice eveniment către inspectoratele teritoriale de muncă. Potrivit art.5 lit. f din lege, prin eveniment se înțelege *”accidentul care a antrenat decesul sau vătămări ale organismului, produs în timpul procesului de muncă ori în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu, situația de persoană dată dispărută sau accidentul de traseu ori de circulație, în condițiile în care au fost implicate persoane angajate, incidentul periculos, precum și cazul susceptibil de boală profesională sau legată de profesiune”* Ulterior efectuării controlului privind cauzele și împrejurările producerii respectivului eveniment, inspectorii de muncă pot aplica angajatorilor sancțiunile contravenționale prevăzute la art. 39 alin. (2) -(9) și la art. 40 din Legea 319/2006.

Într-o speță s-a dispus trimiterea în judecată a inculpaților SC. E.O.C SRL și C.V – administrator statutar al acestei societăți, relativ la săvârșirea infracțiunilor prev. de art. 37 alin.1,2 și 3 din Legea nr.319/2006 privind securitatea și sănătatea în muncă, ucidere din culpă prev. de art.178 alin.1,2 C.Pen (victima I. C.), și vătămare corporală din culpă, prev. și ped. 184 alin.2,4 C.Pen (partea vătămată G. R. P.), constând în aceea că *în calitatea de angajatori ai victimei I. C. și ai părții vătămate G. R. P., din culpă, nu au luat toate măsurile legale de securitate și sănătate în muncă, prevăzute în cuprinsul dispozițiilor art.8 alin.1, art.12 alin.1 lit. a,b, art.13 lit. a,b,f,h,j,r, art.25 alin.2 din Legea nr.319/2006 privind securitatea și sănătatea în muncă, în sensul în care nu le-au asigurat angajaților echipament specific de protecție, arme de foc și un autovehicul dotat corespunzător pentru transportul valorilor monetare, respectiv cu geamuri antiglonț, blindaj în zonele vulnerabile, seif blindat etc., în felul acesta expunându-i pe aceștia unui risc foarte probabil, risc de agresiune care s-a și concretizat prin atacul armat exercitat de către o persoană necunoscută asupra celor doi angajați, ce aveau asupra lor suma de aproximativ 425.000 euro, agresiune care s-a soldat cu decesul unuia dintre angajați și rănirea foarte gravă a celuilalt angajat, care a suferit leziuni traumatice ce au necesitat pentru vindecare 90 de zile de îngrijiri medicale, i-au pus viața în pericol și i-au provocat o infirmitate fizică permanentă și pierdere de organ.*

Inculpata persoană juridică a fost achitată în baza art.16 lit.j C. Pr. Pen, apreciindu-se că aplicarea unei sancțiuni contravenționale de către inspectorii de muncă face imposibilă tragerea la răspundere penală a persoanei juridice pentru aceleași fapte.

Instanța de judecată a interpretat și a aplicat corect dispozițiile art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum Curtea Europeană a arătat, prin hotărârile pronunțate, că trebuie înțeles principiul ”ne bis in idem” (dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori).

În acest sens, potrivit dreptului internațional, atât hotărârile judecătorești pot constitui o piedică pentru procedurile cu caracter penal înțelesul convențional, fie ele și de natură administrativă, dar și sancțiunile aplicate de organele administrative pot avea ca efect împiedicarea continuării procedurilor judiciare pentru aceeași infracțiune, Curtea de la Strasbourg apreciind că este irelevant cine aplică mai întâi o sancțiune, instanța de judecată sau autoritatea administrativă.

¹³ Acest cod a fost republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.345 din 18.05.2011.

Acuzațiile aduse inculpatei persoană juridică S.C E.O.C SRL, atât în procedura contravențională, cât și în procedura penală sunt aceleași în accepțiunea art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prima instanță constatând corect, pe baza criteriilor rezultate din jurisprudența CEDO, că faptele de care a fost acuzată inculpata prin cele două procese verbale de constatare și sancționare a contravențiilor pot fi considerate ca având caracter penal în sensul autonom pe care Convenția îl atribuie acestei noțiuni.

Împrejurarea că pentru încălcarea obligației prevăzute de art.13 lit. f din Legea nr.319/2006 a fost aplicată doar sancțiunea contravențională a avertismentului nu poate conduce în mod automat la reținerea infracțiunii prevăzute de art.37 alin.1,2,3 din Legea nr.319/2006 (art.349 C. Pen), cum de altfel nici cuantumul amenzii aplicate raportat la capitalul social subscris al inculpatei persoană juridică nu prezintă relevanță sub aspectul aplicării principiului ne bis in idem cu consecința achitării inculpatei.

Într-o altă speță, procurorul de caz a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale față de inculpata persoană juridică SC. U.P S.A sub aspectul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art.349 C. Pen, constând în aceea că societatea comercială nu a luat măsurile legale de securitate și sănătate în muncă prevăzute de art.20 alin.1 lit. a din Legea nr.319/2006, respectiv nu a asigurat instruirea introductiv generală și la locul de muncă pentru partea vătămată F.E.M, cu consecința producerii unei vătămări a integrității corporale a acesteia, persoana vătămată suferind leziuni traumatice ce au necesitat circa 8 luni de zile de îngrijiri medicale și a rămas cu infirmitate fizică permanentă prin pierderea falangelor distale degete 1-5 mâna dreaptă.

Prin Rechizitoriu, procurorul a dispus clasarea cauzei în ceea ce privește inculpata persoană juridică, având în vedere că aceasta fusese sancționată contravențional pentru aceleași fapte de către inspectorii de muncă.

În ceea ce privește inculpata SC. U.P. S.A, procurorul de caz a constatat că încălcarea dispozițiilor art.20 alin.1 lit. a din Legea 319/2006 coroborat cu art.83 lit. a și art.90 din H.G 1425/2006 de către această societate comercială a fost încadrată de către inspectorii ITM Brașov în abaterea contravențională prev. de art.39 alin.4 din Legea 319/2006, societatea fiind sancționată contravențional cu amendă în cuantum de 4.000 de lei.

Articolul 4 al Protocolului nr.7 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a libertăților fundamentale consacră dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori, cunoscut sub denumirea de ne bis in idem. Astfel, nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiasi stat pentru săvârșirea unei infracțiuni pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale aceluși stat.

Pentru a determina dacă o faptă intră în domeniul de aplicare a ”materiei penale” Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauze Engel și alții c. Olandei¹⁴, Ozturk c. Germaniei¹⁵, Jussila c. Finlandei¹⁶, precum are în vedere următoarele criterii alternative: calificarea juridică ca infracțiune a faptei ilicite în dreptul național, natura acesteia și severitatea sancțiunii aplicate.

¹⁴ Hotărârea CEDO din 08 iunie 1976, Engel și alții c. Olandei, disponibilă on-line: <https://jurisprudentacedo.com/ENGEL-SI-ALTII-c.-OLANDEI-Sanctiuni-si-proceduri-disciplinare-militare.html>, accesat la: 04.12.2018

¹⁵ Hotărârea CEDO din 21 februarie 1984, Ozturk c. Germaniei, disponibilă on-line: <https://jurisprudentacedo.com/OZTURK-c.-GERMANIEI-%E2%80%94-Obligarea-unui-strain-la-cheltuieli-de-interpret-intr-o-procedura-judiciara-privind-o-contravenție-administrativa.html>, accesat la: 04.12.2018

¹⁶ Hotărârea CEDO din 23 noiembrie 2006, Jussila c. Finlandei, disponibilă on-line: <http://fcc.law.auth.gr/attachments/article/517/CASE%20OF%20JUSSILA%20v.%20FINLAND.pdf>, accesat la: 04.12.2018

Astfel, în ipoteza în care o faptă nu este calificată ca având caracter penal conform primului criteriu (deoarece în dreptul intern al respectivului stat este calificată drept contravenție, faptă administrativă sau disciplinară etc.), urmează să fie analizate celelalte criterii, esențială fiind natura sancțiunii și subiectele de drept cărora li se adresează norma în discuție, respectiv unui grup specific sau dacă, dimpotrivă, norma are caracter general.

În ceea ce privește severitatea sancțiunii aplicabile, Curtea a decis că nu există o jurisprudență clară din care să rezulte că gradul redus de severitate al sancțiunii aplicabile poate fi decisiv în excluderea unei fapte din sfera de aplicare a art.6 din Convenție (Cauza Jussila c. Finlandei). În aceste condiții, chiar și amenziile contravenționale aplicate într-un quantum relativ redus au determinat aplicarea garanțiilor prevăzute de Convenție în materie penală, chiar în absența unui mecanism de transformare a amenzii într-o sancțiune privativă de libertate, astfel precum a subliniat Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza Tsonyo Tsonev c. Bulgariei¹⁷, sau în Cauza Anghel c. României¹⁸.

Majoritatea contravențiilor din sistemul juridic român vor intra în câmpul de aplicare al ”materiei penale” din Convenție, aspect de natură a atrage aplicabilitatea principiului *ne bis in idem*.

Curtea de la Strasbourg, prin hotărârea pronunțată la data de 14 ianuarie 2010 în cauza Tsonyo Tsonev împotriva Bulgariei, a constatat încălcarea art.4 din Protocolul nr.7 la Convenție, stabilind că sancțiunea contravențională aplicată reclamantului poate fi considerată ca având caracter penal, în sensul convențional al acestei noțiuni, în condițiile în care ”interdicția instituită prin textul legal încălcat se adresează tuturor persoanelor, iar scopul sancțiunii este cel de a pedepsi și preveni săvârșirea în viitor a unor fapte similare. În condițiile în care fapta sancționată contravențional este identică cu cea care a făcut obiectul cercetărilor penale, independent de definiția legală pe care dreptul intern o dă contravenției și infracțiunii, Curtea a constatat că dublarea procedurilor judiciare îndreptate împotriva aceleiași persoane încalcă art.4 din Protocolul nr.7 la Convenție.

Astfel, reținând interpretarea dată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului articolului 4 al Protocolului 7 al Convenției, care consacră principiul ”*ne bis in idem*”, s-a constatat că inculpata SC. U.P. S.A a fost sancționată contravențional pentru nerespectarea dispozițiilor Legii nr.319/2006, motiv pentru care s-a dispus clasarea față de aceasta sub aspectul săvârșirii infracțiunii de neluarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă, în cauză fiind reținută incidența dispozițiilor art.16 lit. i C. Pr. Pen, respectiv existența autorității de lucru judecat.

Apreciem că în aceste cazuri, nici administratorul statutar al inculpatei persoană juridică nu poate răspunde penal, pe de o parte pentru că nu are calitatea de angajator în înțelesul dat acestei noțiuni prin Legea nr.319/2006, în condițiile în care contractul de muncă a fost încheiat între angajat și persoana juridică, iar pe de altă parte, elementul material al infracțiunii reținute în sarcina administratorului se suprapune perfect peste latura obiectivă a infracțiunii pentru care este trimisă în judecată persoana juridică. Ori, dacă în cazul acesteia nu poate fi angajată răspunderea penală, în condițiile în care a fost sancționată contravențional pentru aceleași fapte, este evident că nici fapta reținută în sarcina administratorului nu este prevăzută de legea penală, aceasta putând constitui eventual o contravenție.

---

¹⁷ Hotărârea CEDO din 14 ianuarie 2010, Tsonyo Tsonev c. Bulgariei, disponibilă on-line: <http://fcc.law.auth.gr/attachments/article/517/CASE%20OF%20JUSSILA%20v.%20FINLAND.pdf>, accesat la: 04.12.2018.

¹⁸ Hotărârea CEDO din 04 octombrie 2007, Anghel c. României, disponibilă on-line: <http://www.ier.ro/sites/default/files/traduceri/cedo-28183-03.pdf>, accesat la: 04.12.2018.

3. Considerații și concluzii privind elementul material al infracțiunii prevăzute de art.349 C.Pen

Infracțiunea prevăzută de art.349 C. Pen se comite prin omisiune, constând în neluarea vreuneia din măsurile legale de securitate și sănătate în muncă, fapta fiind incriminată de legea penală doar dacă a avut ca urmare nașterea unui pericol iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională.

Potrivit art.5 lit. g din Legea 319/2006 prin *”pericol grav și iminent de accidentare”* se înțelege *situația concretă, reală și actuală căreia îi lipsește doar prilejul declanșator pentru a produce un accident în orice moment.*

Prin *”accident de muncă”* se înțelege, potrivit art.5 lit. g din Legea nr.319/2006 *”vătămarea violentă a organismului, precum și intoxicația acută profesională, care au loc în timpul procesului de muncă sau în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu și care provoacă incapacitate temporară de muncă de cel puțin 3 zile calendaristice, invaliditate ori deces”*, în timp ce noțiunea de boală profesională este definită în legea specială ca fiind *”afecțiunea care se produce ca urmare a exercitării unei meserii sau profesii, cauzată de agenți nocivi fizici, chimici ori biologici caracteristici locului de muncă, precum și de suprasolicitarea diferitelor organe sau sisteme ale organismului, în procesul de muncă”*

Dispozițiile art.349 C. Pen au făcut obiectul controlului de constituționalitate, Curtea Constituțională a României pronunțând în acest sens Decizia nr.69 din 28 februarie 2017 prin care a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de V. C. în dosarul nr.30.226/197/2013 al Judecătoriei Brașov — Secția penală și a constatat că prevederile art.37 din Legea securității și sănătății în muncă nr.319/2006 și ale art.349 din Codul penal sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Autorul excepției a arătat că textele de lege criticate contravin art.1 alin.(5) din Legea fundamentală, deoarece din redactarea acestora cetățeanul obișnuit nu are posibilitatea reală de a-și corija comportamentul astfel încât să nu încalce aceste dispoziții a căror nerespectare este sancționată cu aplicarea unei pedepse, fiind necesar ca textul de lege criticat să prevadă exact care sunt măsurile la care se face referire, pentru ca, analizând aceste măsuri, justițiabilul să își formeze o conduită socială conformă, singurele dispoziții din Legea nr.319/2006 care fac trimitere la măsurile menționate generic regăsindu-se la art.7 alin.(1) din lege, acestea fiind reperate fundamentale față de care o persoană trebuie să își corecteze conduita. În acest sens s-a pronunțat în mod constant și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care, de exemplu, în Cauza Rotaru împotriva României¹⁹, 2000, a statuat că *„o normă este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane – care, la nevoie, poate apela la consultanță de specialitate – să își corecteze conduita”*, iar în Cauza Sunday Times contra Regatului Unit, 1979²⁰, a decis că *„[...] cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat. Pe scurt, legea trebuie să fie, în același timp, accesibilă și previzibilă”*.

De asemenea, prevederile din Legea nr.319/2006 care reglementează măsurile de securitate și sănătate în muncă se completează cu norme elaborate de angajator referitoare la organizarea activităților de producție din unitatea respective, ajungându-se astfel la ipoteza reținută în Decizia nr.405 din 15 iunie 2016, și anume aceea ca un „legiuitor”, altul decât Parlamentul, să stabilească norme de conduită specifice pentru fiecare persoană. Imprecizia

¹⁹ Hotărârea CEDO din 29 martie 2000, Rotaru c. România, disponibilă on-line: <https://jurisprudentacedo.com/Rotaru-c.-Romaniei.html>, accesat la: 04.12.2018.

²⁰ Hotărârea CEDO din 26 aprilie 1979, Sunday Times c. Marea Britanie, disponibilă on-line: <https://jurisprudentacedo.com/Sunday-Times-contra-Marea-Britanie-Libertatea-de-exprimare-Conditiile-de-aplicare.html>, accesat la: 04.12.2018.

textelor de lege criticate este de natură să determine un puternic sentiment de insecuritate pentru cetățean, deoarece oricând se va putea spune că măsurile luate de acesta pentru prevenirea unui accident nu au fost suficiente, dar, în același timp, legea nu descrie în norma de incriminare în ce constă acțiunea ilegală, *verbum regens*, în funcție de care chiar instanța să poată aprecia dacă o atitudine este conformă sau nu.

Curtea Constituțională a apreciat că elementul material al infracțiunii de neluare a măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă este indicat în mod clar și neechivoc în chiar cuprinsul normei legale și constă în „*neluarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă*”, măsuri care pot fi identificate cu ușurință, fiind prevăzute în capitolele III și V din Legea nr.319/2006. Acestea, chiar dacă au o formulare generică, specifică unei legi-cadru, permit angajatorului să își controleze conduita, astfel încât să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă.

Totodată, Curtea a respins și critica potrivit căreia, datorită neclarității textelor de lege supuse controlului, nu se poate face diferența între săvârșirea unei contravenții și a unei infracțiuni, în condițiile în care contravențiile sunt reglementate prin art.39 din Legea nr.319/2006, care statuează cu privire la faptele săvârșite de angajatorii aflați în una dintre situațiile prevăzute de lege, enumerate în conținutul său. În opinia Curții, diferența între contravenție și infracțiune, constă în crearea unei stări de pericol grav și iminent de producere a unui accident de muncă, potrivit art.37 din Legea nr.319/2006, ori a unui pericol iminent, potrivit art.349 din Codul penal, definit potrivit art.5 lit. 1) din Legea nr.319/2006 ca fiind situația concretă, reală și actuală, căreia îi lipsește doar prilejul declanșator pentru a produce un accident în orice moment.

În cuprinsul Deciziei pronunțate s-a exprimat și opinia separată în sensul admiterii excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.349 C. Pen, întrucât acestea nu răspund exigențelor de claritate, precizie și previzibilitate a legii. S-a arătat astfel că în lipsa unei reglementări exprese a elementului material al infracțiunii, este lăsată la latitudinea instanțelor de judecată aprecierea asupra măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă a căror nerespectare poate constitui infracțiune, ori instanța de contencios constituțional a reținut în mod constant în acest sens că, în sistemul de drept continental, jurisprudența nu constituie izvor de drept, așa încât înțelesul unei norme să poată fi clarificat pe această cale, deoarece, într-un asemenea caz, judecătorul ar deveni legiuitor (Decizia nr.23 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.240 din 31 martie 2016, paragraful 16). Astfel, redactorul opiniei separate a apreciat că dispozițiile criticate încalcă prevederile art.1 alin. (5) din Constituție, deoarece reglementează difuz, de o manieră generală și insuficient de precisă, lăsând la latitudinea instanțelor de judecată clarificarea normei penale, precum și prin faptul că permit configurarea elementului material al laturii obiective a infracțiunii de neluare a măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă, prin acte normative de rang secundar, inferioare sau subsecvente legii, altele decât legile emise de Parlament, în temeiul art.73 alin. (1) din Constituție, sau de Guvern, respectiv ordonanțe și ordonanțe de urgență, în temeiul delegării legislative prevăzute de art.115 din Constituție.

Chiar dacă prin această Decizie, instanța de contencios constituțional pare să fi tranșat chestiunile ce țin de sfera de aplicare a acestei infracțiuni, apreciem că în practică, încadrarea unor fapte ca infracțiuni de neluarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă și tragerea la răspundere penală a persoanelor responsabile va fi în continuare problematică. Spunem aceasta deoarece, așa cum am arătat anterior, în majoritatea cazurilor inspectorii de muncă sunt cei care aplică primii sancțiuni contravenționale pentru nerespectarea dispozițiilor legale în materie, aspect ce face imposibilă aplicarea ulterioară a unor sancțiuni de natură penală pentru aceleași fapte, având în vedere jurisprudența CEDO în materia principiului *ne bis in idem*.

Totodată, lipsa unor criterii obiective pe baza cărora să se poată stabili dacă anumite omisiuni au determinat sau nu nașterea unui pericol iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională, va face dificilă încadrarea faptelor ca infracțiuni sau contravenții, cu atât mai mult cu cât, în viziunea Curții, elementul material al acestora pare să fie identic, singura diferență constând în gravitatea și iminența pericolului creat pentru lucrători prin neluarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă.

BIBLIOGRAPHY

1. George Antoniu, Tudorel Toader (coord.), *The explanations of the new Criminal Code/Explicațiile noului Cod penal*, vol. IV, Editura Universul Juridic, București, 2015.
2. Georgina Bodoroncea, Valerian Cioclei, Irina Kuglay, Lavinia Valeria Lefterache, Teodor Manea, Iuliana Nedelcu, Francesca-Maria Vasile, *Criminal Code. Comment on articles/ Codul Penal. Comentariu pe articole*, ed.a 2-a, rev., Editura C.H. Beck, București, 2016.
3. Ioan Muraru, Simina Elena Tănăsescu, coordinators, *Constituția României. Comentariu pe articol/Romanian Constitution. Comment on articles*, Editura C.H. Beck, București, 2008.
4. Mihai Constantinescu, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, *Constituția României revizuită – comentarii și explicații*, Editura All Beck, București, 2004.
5. Ștefan Deaconu, *Drept constituțional*, Editura C. H. Beck, București, 2011.
6. Hotărârea CEDO din 29 martie 2000, Rotaru c. România.
7. Hotărârea CEDO din 26 aprilie 1979, Sunday Times c. Marea Britanie.
8. Hotărârea CEDO din 08 iunie 1976, Engel și alții c. Olandei.
9. Hotărârea CEDO din 21 februarie 1984, Ozturk c. Germaniei.
10. Hotărârea CEDO din 23 noiembrie 2006, Jussila c. Finlandei.
11. Hotărârea CEDO din 14 ianuarie 2010, Tsonyo Tsonev c. Bulgariei.
12. Hotărârea CEDO din 04 octombrie 2007, Anghel c. României.
13. Decizia nr. 69 din 28 februarie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 37 din Legea securității și sănătății în muncă nr. 319/2006 și ale art. 349 din Codul penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 569 din 18 iulie 2017/Decision no. 69 of 28 February 2017 on the objection of unconstitutionality of the provisions of art. 37 of the Law on safety and health at work no. 319/2006 and art. 349 of the Criminal Code, published in the Official Gazette no. 569 of July 18, 2017.
14. Decizia nr. 23/2016 referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 318 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr. 240 din 31 martie 2016/ Decision no. 23/2016 regarding the admissibility of the unconstitutionality exception of the provisions of art. 318 of the Code of Criminal Procedure, published in the Official Gazette no. 240 of 31 March 2016.